

**Д. О. Кошель,**

аспірант кафедри банківських інвестицій,  
ДВНЗ «Київський національний економічний  
університет імені Вадима Гетьмана»

## **МЕХАНІЗМ СИНТЕТИЧНОЇ СЕК'ЮРИТИЗАЦІЇ АКТИВІВ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ МЕТОД УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ РИЗИКОМ БАНКУ**

У країнах із розвинутою ринковою економікою фінансові інновації банків та інших фінансових інститутів активно запроваджувалися з 1960-х до 1990-х років. Наслідком фінансових інновацій стало посилення конкуренції між фінансовими установами. Банки змушені були шукати шляхи кращого використання конкурентної переваги на фінансових ринках, вони переключилися на отримання доходу від комісійних за рахунок позабалансової діяльності, у тому числі активного використання сек'юритизації своїх активів.

Сек'юритизація — інструмент регулювання ринкових відносин і руху позикового капіталу, за допомогою якого здійснюється передавання кредитного ризику третім особам шляхом трансформації фінансових активів у цінні папери з метою поліпшення ліквідності, зменшення портфельного кредитного ризику банку, а отже, забезпечення його безпеки та фінансової стійкості [1].

Виділяють два типи сек'юритизації: традиційна і синтетична. Головна відмінність між ними в тому, чи здійснюється продаж відповідних активів чи ні. У рамках традиційної сек'юритизації проводиться продаж пулу активів спеціально створеної компанії, яка фінансує їх придбання за рахунок емісії цінних паперів структурованих продуктів [2].

Базельський комітет з наглядом розглядає саме синтетичну сек'юритизацію «як інструмент управління кредитними ризиками» і вважає, що це «структуровані угоди, в яких банки використовують кредитні деривативи для того, щоб передати кредитний ризик певного пулу активів третім особам, у тому числі страховим компаніям, іншим банкам і нерегульованим особам» [3]. Синтетична сек'юритизація відтворює властивості сек'юритизації в частині передачі кредитного ризику, але при цьому без передачі активів з балансу банку-оригінатора. Інструментами, які дозволяють відокремити кредитний ризик від сек'юритизованого акти-

ву в рамках синтетичної сек'юритизації, є кредитні деривативи, які являють собою інструмент розрахунку, за допомогою якого продавець захисту здійснює платіж покупцеві захисту в разі настання ризикової події. Іншими словами можна сказати, що кредитний ризик стає своєрідним товаром, для якого створюється ринок, при цьому ціна кредитного ризику кожного окремого позичальника встановлюється ринковим механізмом попиту і пропозиції.

Розглянемо механізм впливу сек'юритизації наприклад на розрахунок ризик-профілів одного і того ж портфеля активів для двох ситуацій :

- ситуація 1 . Портфель активів (іпотечних кредитів) знаходиться у складі сукупного портфеля кредитної організації;
- ситуація 2 . Портфель активів (іпотечних кредитів) ізолюваний в рамках сек'юритизації, проведеної кредитною організацією.

У табл. 1 наведено розрахунок ризик-профілю (показника зважених активів з урахуванням ризику) для активів кредитної організації за методологією Базель 1 з урахуванням ситуацій 1 і 2.

Як видно з табл. 1, сек'юритизація іпотечного портфеля (ситуація 2) видозмінює ризик-профіль активів у напрямку скорочення можливих втрат (співвідношення можливих втрат і активів бруто в ситуації 1 більше аналогічного показника в ситуації 2) шляхом створення ізолюваного пулу активів, якому притаманна більш висока кредитна якість, ніж кредитна якість сукупного кредитного портфеля оригінатора.

*Таблиця 1*

**РОЗРАХУНОК РИЗИК-ПРОФІЛЮ ДЛЯ ПОРТФЕЛЯ АКТИВІВ**

| Вид фінансового інструмента       | Об'єм, тис. грн | Величина резерву під можливі збитки, тис. грн | Коефіцієнт ризику контрагента | Об'єм активів під ризиком, тис. грн |
|-----------------------------------|-----------------|-----------------------------------------------|-------------------------------|-------------------------------------|
| Ілюстрація ситуації 1             |                 |                                               |                               |                                     |
| Грошові кошти                     | 100 000         | 0                                             | 0 %                           | 0                                   |
| Кредити видані від гарантії уряду | 2 000           | 20                                            | 0 %                           | 1 980                               |
| Іпотечні активи                   | 350 000         | 17 500                                        | 50 %                          | 16 6250                             |
| Інші активи                       | 450 000         | 45 000                                        | 100 %                         | 40 5000                             |

| Вид фінансового інструмента                            | Об'єм, тис. грн. | Величина резерву під можливі збитки, тис. грн. | Коефіцієнт ризику контрагента | Об'єм активів під ризиком, тис. грн. |
|--------------------------------------------------------|------------------|------------------------------------------------|-------------------------------|--------------------------------------|
| Інші вимоги до пов'язаних з банком особам осіб         | 20 000           | 200                                            | 1,3                           | 2 5740                               |
| Безвідзивні кредитні лінії відкриті іншим контрагентам | 50 000           | 5 000                                          | 100                           | 4 5000                               |
| Усього                                                 | 972 000          | 67 720                                         | -                             | 643 970                              |
| Співвідношення активів і ризикових активів             | 66,3 %           |                                                |                               |                                      |
| Ілюстрація ситуації 2                                  |                  |                                                |                               |                                      |
| Іпотечні кредити                                       | 350 000          | 17 500                                         | 50с%                          | 166 250                              |
| Співвідношення активів і ризикових активів             | 47,5с%           |                                                |                               |                                      |

Отже, як бачимо, синтетична сек'юритизація є одним з ефективних методів управління кредитним ризиком. Проте дана техніка майже не набула розвитку в Україні через значну складність використання, а також відсутність відповідної законодавчої бази. У той же час, не зважаючи на кризові явища у світовій економіці та зокрема неоднозначну роль сек'юритизації у кризі іпотечного ринку в США, даний механізм залишається одним з провідних у фінансовому секторі розвинутих країн світу. Таким чином, з усе зростаючими темпами інтеграції банківського бізнесу України у світову фінансову систему, очевидним стає необхідність розвитку новітніх фінансових технологій серед вітчизняних банків.

### Список літератури

1. Квасницька Р.С. Використання механізму сек'юритизації для забезпечення фінансової стійкості та безпеки банків / Р.С. Квасницька // Сталий розвиток економіки. Серія: Фінансово-кредитна система. — 2009. — С. 145—148.
2. Туктаров Ю. Синтетична сек'юритизація / Ю. Туктаров // Ринок цінних паперів. — 2007. — № 11. — С. 36—40.
3. Аналітичний огляд [Електронний ресурс] — Режим доступу: [http://www.isda.org/c\\_and\\_a/pdf](http://www.isda.org/c_and_a/pdf).